

№ 48.

Warszawa, dn. 26 listopada 1932 r.

Ogóln. zbioru № 555.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

TREŚĆ NUMERU: Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Przyjęcie nowych członków do P. Z. P. M. — Obniżenie kar za zwłokę. — Wykupywanie świadczeń przemysłowych. — Rozporządzenie o ustroju Najwyższego Trybunału Administracyjnego. — Najwyższe dozwolone korzyści majątkowe przedsiębiorstw bankowych. — Kompetencja sądów w sporach z pracodawcami o charakter pracownika umysłowego. — Walne Zgromadzenie Członków Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego i rzemieślniczego. — O porozumieniu w polskim przemyśle pilnikarskim. — Rozrost ograniczeń handlu zagranicznego. — Wiadomości z zagranicy. — Indie Brytańskie jako rynek zbytu dla przemysłu maszynowego. — Sprawozdanie Izby Rzemieślniczej w Łodzi za rok 1931. — Ceny. — Patenty.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W poniedziałek dn. 19 grudnia 1932 r., o godz. 20-tej, w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Otwarcie Zgromadzenia przez prezesa Rady oraz wybór przewodniczącego i sekretarza.
2. Zatwierdzenie protokołu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 7 czerwca r. b.
3. Krótkie sprawozdanie z działalności w r. 1932.
4. Plan działania na 1933 r.
5. Projekt budżetu na 1933 r.
6. Zmiany w statucie Związku.
7. Uzupelniające wybory Członka Komisji Rewizyjnej.
8. Sprawy bieżące.
9. Wnioski członków, zgłoszone w myśl statutu.

Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 Statutu Związku zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W poniedziałek dn. 19 grudnia 1932 r., o godz. 17-tej m. 30, w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta № 4, odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Zatwierdzenie protokołu posiedzenia z dn. 21 listopada 1932 r.

2. Sprawozdanie dyrekcji z działalności za miesiąc listopad r. b.

3. Stan finansowy na dzień 1 grudnia r. b.

4. Sprawy wnoszone na Nadzwyczajne Zgromadzenie Walne członków Związku w dn. 19 grudnia r. b.

5. Sprawozdanie członków Rady o stanie przemysłu metalowego w oddziałach i grupach zawodowych Związku.

6. Przedstawienie listy członków zalegających w opłacie składek i wniosek Zarządu o zawieszeniu od 1. I. 1933 r. członków zalegających ze składkami.

7. Zmiany w statucie Związku.

8. Sprawy bieżące.

9. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na powyższe posiedzenie, proszeni są usilnie o zakomunikowanie pisemne informacji odnośnie p. 5, które są podstawą oświadczeń składanych rządowi i wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

PRZYJĘCIE NOWYCH CZŁONKÓW DO P. Z. P. M.

Na posiedzeniu Rady P. Z. P. M. w dniu 21 listopada r. b. zostały przyjęte w poczet członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych następujące fabryki:

- 1) „Polonóz” — Warszawska Fabryka Ostrzy do golenia Sp. z o. o., Warszawa, ul. Grochowska 119.
- 2) „Polski Przemysł Szychowy” Sp. z o. o., Warszawa, ul. Bonifratska 11/13.
- 3) „Szlif” — Zakłady Mechaniczne Sp. z o. o., Warszawa, ul. Burakowska 9.
- 4) „Sztancmet” — Fabryka Wyrobów Metalowych Spółka Akcyjna, Warszawa, ul. Dobra 58.

OBNIŻENIE KAR ZA ZWŁOKĘ.

„Tygodnik Handlowy“ w № 41 z d. 15 b. m. donosi, że Ministerstwo Skarbu okólnikiem № L. D. V. 45325/1/32 zarządziło, aby, począwszy od dnia 1 października 1932 r., od wszelkich wpłat, uskutecznianych na poczet raty należności z tytułu podatków bezpośrednich i opłat stemplowych nieodroczonej i nierozłożonej bez względu na czas ich powstania władze skarbowe aż do odwołania pobierały kary za zwłokę w wysokości 15% w stosunku rocznym, licząc od ustawowego terminu płatności.

Dotychczasowa wysokość kar za zwłokę wynosi 18% w stosunku rocznym.

WYKUPYWANIE ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH.

Zbliża się termin wykupywania świadectw przemysłowych na rok 1933. Ustawa o podatku przemysłowym ustala bezwzględny przepis, nakazujący wykupienie świadectw przemysłowych na rok następujący do 31 grudnia roku poprzedzającego.

Nawet w czasach dobrej konjunktury dla wielu przedsiębiorstw wydatkowanie znacznej sumy na świadectwo przemysłowe specjalnie w końcu roku, gdy zbiega się cały szereg innych płatności, było połączone z dużymi trudnościami, to też kardynalnym postulatem w dziedzinie świadectw przemysłowych jest kwestja przesunięcia terminu ich wykupienia. Możliwość rozłożenia należności z tytułu świadectw przemysłowych na raty, jest postulatem, wysuwany od szeregu lat przez sfery gospodarcze.

Z punktu widzenia prawnego kwestja ta nie powinna nastroczać żadnej wątpliwości, ponieważ w myśl art. 123 ustawy o podatku przemysłowym Minister Skarbu upoważniony został do odraczania wszelkich terminów, oznaczonych w powyższej ustawie. Rozłożenie należności na raty nie jest niczem innym, jak odroczeniem terminów.

W powyższej sprawie Stowarzyszenie Kupców Polskich zwróciło się do p. Ministra Skarbu o zarządzenie, aby świadectwa przemysłowe na rok 1933 mogły być opłacone w dwóch ratach, z których pierwsza w wysokości 50% płatna byłaby dnia 31 grudnia 1932 r., zaś druga w wysokości 50% należności płatna byłaby do dnia 1 maja 1933 r.

ROZPORZĄDZENIE O USTROJU NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO.

W № 95 (poz. 806) Dziennika Ustaw R. P. ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

Rozporządzenie to zawiera przepisy, dotyczące ustroju Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz postępowania przed Trybunałem i zastępuje dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 3 sierpnia 1922 roku o Najwyższym Trybunale Administracyjnym wraz z nowelami, uzupełniającymi tę ustawę. Rozporządzenie powyższe weszło w życie z dniem 15 listopada 1932 r.

W związku z reorganizacją ustroju Najwyższego Trybunału Administracyjnego rozporządzenie to wprowadza przepis przejściowy (art. 115), następującej treści:

„Art. 115 (1) W sprawach, w których skargi wniesione zostały do Trybunału przed dniem 1 kwietnia 1932 r., skarżący lub ich pełnomocnicy obowiązani są w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego zgłosić pi-

semne oświadczenie, czy skargi swe w dalszym ciągu popierają. W oświadczeniu tem należy nadto podać, czy skarżący żąda przeprowadzenia rozprawy.

(2) Niezłożenie oświadczenia w terminie określonym w ust. 1, jak również złożenie oświadczenia przeczącego, uważa się za odstąpienie od skargi i pociąga za sobą umorzenie postępowania.

(3) Postanowienia ust. 1 nie stosuje się do spraw, w których przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego doręczono stronie skarżącej wezwanie na rozprawę”.

Wszyscy przeto, którzy wniesli skargę przed dniem 1 kwietnia 1932 r. winni dopilnować, aby stosownie do powyższego przepisu zgłoszone zostało odpowiednio pisemne oświadczenie o popieraniu skargi w dalszym ciągu.

NAJWYŻSZE DOZWOLONE KORZYŚCI MAJĄTKOWE PRZEDSIĘBIORSTW BANKOWYCH.

W № 98 „Dziennika Ustaw“ z dnia 9 listopada r. b. zostało ogłoszone rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 1932 r. w sprawie określenia najwyższych dozwolonych korzyści majątkowych przedsiębiorstw, trudniących się czynnościami bankowymi. Poniżej przytaczamy początkowe trzy paragrafy tego rozporządzenia, zaznaczając, że weszło ono w życie z dniem 9 listopada r. b. zamiast poprzedniego rozporządzenia ministerjalnego w tej sprawie z dn. 15. VIII. 1930 r.

§ 1. Przedsiębiorstwa, trudniące się czynnościami bankowymi, obowiązane są sporządzać na 30 czerwca i 31 grudnia każdego roku wykazy:

- a) najwyższych wymawianych i pobieranych procentów i prowizyj:
  - 1) przy dyskoncie weksli,
  - 2) przy rachunkach debetowych otwartego kredytu,
  - 3) od pożyczek terminowych,
  - 4) od pożyczek na zastaw papierów wartościowych i towarów,
  - 5) od pożyczek na zastaw ruchomości, z wyjątkiem papierów wartościowych i towarów, przyczem winna być wyszczególniona wysokość wynagrodzenia, pobieranego za ubezpieczenie ruchomości, ich przechowanie i oszacowanie,
  - 6) od gwarancyj, udzielonych z tytułu eksportu,
  - 7) od gwarancyj, udzielanych w formie indosu na wekslu i innych;
- b) najwyższych opłat, pobieranych jednorazowo przy czynnościach:
  - 1) inkasa,
  - 2) zleceń giełdowych,
  - 3) wydawania akredytyw.

Wykazy powyższe za każde półrocze winny być przedstawiane właściwym izdom skarbowym w ciągu pierwszych dziesięciu dni następnego półrocza.

Za datę przedstawienia uważaną będzie również data nadania na pocztę listu poleconego z wykazem.

§ 2. Korzyści majątkowe, osiągnane przez przedsiębiorstwa, trudniące się czynnościami bankowymi, przy czynnościach kredytowych, wyszczególnionych w § 1 niniejszego rozporządzenia, nie mogą przekraczać 9½% w stosunku rocznym, z wyjątkami, określonymi w ustępie 2 niniejszego paragrafu.

Korzyści majątkowe, osiągnane przy czynnościach kredytowych, określonych w § 1, przez spółdzielnie kredytowe, działające na obszarze całego Państwa, oraz przez komunalne kasy oszczędności — na obszarze województwa wileńskiego, z wyjątkiem m. Wilna, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, białostockiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego, z wyjątkiem m. Stanisławowa, nie mogą przekraczać 10% w stosunku rocznym.

Osobne rozporządzenie ustali termin, od którego określone w ustępie 2 niniejszego paragrafu wyjątki (10%) zostaną uchylone.

Przepisy, zawarte w ustępach 1 i 2 niniejszego paragrafu, nie obejmą zwrotu kosztów porta, damna i opłat stemplowych, oraz nie obejmują prowizji obrotowej na rachunkach otwartego kredytu i bieżących, która jednak nie może przekraczać $\frac{1}{8}\%$ kwartalnie od większej strony obrotu po potrąceniu od niej salda, albo $\frac{1}{8}\%$ kwartalnie od salda początkowego danego okresu. Prowizja może być podniesiona do $\frac{1}{4}\%$ kwartalnie w wypadkach, w których rachunek nie wykazuje w ciągu kwartału żadnych zmian.

Przy pożyczkach na zastaw ruchomości, z wyjątkiem papierów wartościowych i towarów, korzyści majątkowe nie mogą przekraczać $9\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym tytułem procentów i prowizyj od udzielanych pożyczek, oraz aż do odwołania $\frac{3}{4}\%$ miesięcznie od sumy udzielanych pożyczek tytułem wynagrodzenia za ubezpieczenie przedmiotów zastawu, ich przechowanie i szacowanie.

§ 3. Umowy o pożyczki pieniężne, zawarte przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, w których wymówione korzyści majątkowe ponad normy, przewidziane w § 2 niniejszego rozporządzenia, nie zostały pobrane przed tym terminem, ulegają wykonaniu w ten sposób, że korzyści te mogą być pobrane w omówionej wysokości za czas do najbliższego terminu ich płatności. Termin ten nie może przekraczać daty 31 grudnia 1932 r.

KOMPETENCJA SĄDÓW W SPORACH Z PRACODAWCAMI O CHARAKTER PRACOWNIKA UMYSŁOWEGO.

Okólnik № 13 Izby Pracodawców w Przemysle Naftowym w Borysławiu podaje poniżej zamieszczone wyjaśnienia oparte na wyroku Sądu Najwyższego w sprawie kompetencji sądów w sporach o charakter pracownika umysłowego (orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie S. N. № I l. 169/32).

Pomiędzy pracodawcami i pracownikami powstają często spory na tle zaliczenia pracowników do kategorii pracowników umysłowych względnie fizycznych. Sprawy te w odniesieniu do obowiązku ubezpieczenia w Z. U. P. U. rozstrzygane są w toku postępowania administracyjnego Z. U. P. U., przeprowadzając lustrację przedsiębiorstw, po stwierdzeniu, iż jakiś pracownik umysłowy nie został ubezpieczony, wydaje orzeczenie o obowiązku ubezpieczenia, które podlega zaskarżeniu do władz administracyjnych (województwa, względnie Komisariatu Rządu).

Bardzo często jednak Z. U. P. U. nie przeprowadza kontroli i nie ustala obowiązku ubezpieczenia pewnego pracownika, który ze swej strony, ze względu na dość poważne świadczenia, jakie musi ponosić, również nie upomina się u pracodawcy o zabezpieczenie w Z. U. P. U. Z chwilą jednak rozwiązania z takim pracownikiem stosunku służbowego bardzo często pracodawcy narażeni są na procesy, wytaczane im przez zwolnionych pracowników, którzy domagają się wynagrodzenia im szkód i strat za ubezpieczenie w Z. U. P. U.

W toku takiego procesu sądowego ustalonym być musi, czy pracownik, żądający odszkodowania, jest istotnie pracownikiem umysłowym. Pracownicy zwykli w tych wypadkach powoływać się na orzeczenia Z. U. P. U. względnie władz administracyjnych, jako instancji odwoławczych.

Powstała jednak kwestja, czy powołanie się na tego rodzaju orzeczenie jest miarodajne dla sądu cywilnego. W sprawie tej zapadło orzeczenie Sądu Najwyższego, stwierdzające, że orzeczenie Zakładu Ubezpieczeń lub organu administracyjnego, działającego w charakterze instancji odwoławczej, ma decydujące znaczenie w sporach na tle ubezpieczeń między pracodawcą

lub pracownikiem z jednej strony a Zakładem Ubezpieczeń z drugiej strony, natomiast nie może mieć rozstrzygającego znaczenia w sporze o prawo cywilne, — o szkody i straty z powodu zaniedbania ubezpieczenia między pracownikiem i pracodawcą.

W sporze takim sąd cywilny nie ma obowiązku krępowania się orzeczeniem Zakładu Ubezpieczeń i samodzielnie decyduje, czy pracownik był pracownikiem umysłowym, podlegającym ubezpieczeniu w Z. U. P. U.

WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO P. Z. P. M.

Dnia 14 listopada r. b. odbyło się w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych przy ul. Traugutta 4 Walne Zgromadzenie członków Oddziału Warszawskiego. Po zagajeniu zebrania przez prezesa Zarządu Oddziału p. Kazimierza Ambrożewicza zebrani uczcili przez powstanie pamięć zmarłych kierowników fabryk stowarzyszonych w Oddziale od czasu ostatniego Walnego Zgromadzenia, a mianowicie: ś. p. Ludwika Rossmana, Ludwika Braumana, Stanisława ks. Lubomirskiego, Bronisława Sopočki, Wacława Rzewuskiego, Jana Makarewicza i Stanisława Wierzbickiego.

Na przewodniczącego zebrania został zaproszony p. dyrektor Zygmunt Rytel, a na sekretarza p. Wilhelm Krzykowski. Po zatwierdzeniu odczytanych protokołów Walnych Zgromadzeń z dn. 22 października 1930 r. i 18 lutego 1932 r. przystąpiono do wyboru członków Zarządu Oddziału na rok 1932/33.

Do Zarządu weszli pp.:

Ambrożewicz Kazimierz	Ortwein Edward
Blauth Tadeusz	Paszewski Tadeusz
Cywiński Bohdan	Piotrowski Jan
Górski Mieczysław	Pfeiffer Mieczysław
Hartwig Władysław	Siwecki Władysław
Jenike Karol	Światopełk-Mirski Józef
Jeziarański Jan	Umiastowski Henryk
Koenigstein Samuel	Weliński Juljan
Landau Henryk	Wertheim Gustaw
Malecki Leon	Włodek Gustaw
Miller Edward	Zakrzewski Michał
Młodzianowski Stanisław	Zaporski Józef.
Nehring Stanisław	

W następnym punkcie porządku obrad p. Stanisław Jan Okolski, wiceprezes Rady Związku, podał w streszczeniu program gospodarczy Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, przedstawiony na ostatniemu posiedzeniu Rady tego Związku. Pierwszym postulatem programu jest sprawa zaległych podatków, które powinny być stopniowo umarzane przemysłowi i rolnictwu przy spłacie bieżących podatków. Płatnikom, niezalegającym w opłacie podatków, przy uiszczaniu bieżących podatków miałyby być dawane bonifikaty pod postacią bonów. Następnym postulatem dotyczył konieczności przedłużenia terminu trwania nadzoru sądowego do 2 lat, zamiast obecnego do 9 miesięcy. W celu ulżenia rolnictwu w jego zadłużeniu program przewiduje odroczenie terminów amortyzacji i czasowe zmniejszenie procentów od listów zastawnych dla kredytów długoterminowych oraz obniżenie procentów i rozłożenie płatności na szereg lat dla kredytów krótkoterminowych. W celu zmniejszenia przemysłowi ciężarów, wynikających z ubezpieczeń społecznych, zaległe składki powinny być traktowane jak zaległe podatki.

Projektowana ustawa scalenkowa ubezpieczeń społecznych, która została złożona w Sejmie, mogłaby być wprowadzona tylko w pewnej części, mającej na celu zmniejszenie kosztów administracyjnych, wprowadzenie zaś ubezpieczenia robotników na starość i od inwalidztwa powinno być odłożone do czasu polepszenia się konjunktury.

Następnie postulaty dotyczą skasowania podatku majątkowego, który w ostatnich latach stracił na swej aktualności, oraz obniżenia stopy podatku spadkowego.

Wobec tego, że cały szereg taryf kolejowych jest niedostosowany do obecnych warunków, program przewiduje dążenie do przeprowadzenia koniecznych zmian.

Prócz tego w programie Centralnego Związku Przemysłu Polskiego jest podkreślona konieczność przywrócenia dochodowości przemysłu oraz położony jest silny nacisk na utrzymanie należytej ochrony rynku wewnętrznego, która została ustalona w ogłoszonej nowej taryfie celnej.

W dyskusji kilkakrotnie podkreślono konieczność zmniejszenia ciężarów wynikających z ubezpieczeń społecznych, a dowodem, że ciężary te są nadmierne dla całego życia gospodarczego, mogą posłużyć wielkie sumy zaległych składek, które stale wzrastają i sięgają już paru setek milionów złotych.

Pozatem były rozpatrywane sprawy bieżące.

Na tem zgromadzenie zostało zakończone.

K. P.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w mies. październiku 1932 r. zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	Waga w kg.	Wartość w zł.
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	49 422	14 400
b) odlewy budowlane	46 108	50 450
	95 530	64 850
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	1 302	942
3. Wyroby ze stali szlachetnej	—	—
4. Blacha pokryta cynkiem	17 477	8 805
5. Wyroby kotlarskie i konstrukcje żelazne	—	—
6. Wyroby z blachy	906	1 388
7. Naczynia blaszane emaljowane	46 307	73 984
8. Drut żelazny	115 040	35 605
9. Gwoździe	—	—
10. Wyroby żelazne i stalowe	—	—
11. Butle stalowe	—	—
12. Hacele	—	—
13. Wagony towarowe	—	—
14. Parowozy	—	—
15. Części parowozów i wagonów	645	1 266
16. Części parowozowe specjalne	—	—
17. Tendry	—	—
18. Rury kompensacyjne	—	—
19. Przewody rurowe	—	—
20. Maszyny włókiennicze	86 535	252 250
Ogółem w mies. październiku wywieziono	363 742	439 089

O POROZUMIENIE W POLSKIM PRZEMYSŁE PILNIKARSKIM.

Jednym z najbardziej dotkniętych kryzysem działów produkcji krajowej jest przemysł pilnikarski, którego sytuacja w Polsce przedstawia się obecnie w sposób następujący.

Z pośród pięciu fabryk pilników, jakie istniały na początku roku bieżącego jedna została zupełnie zamknięta, druga jest od marca unieruchomiona, a trzy pozostałe pracują przy bardzo ograniczonym czasie pracy. Przeciętny stan zatrudnienia przemysłu pilnikarskiego wynosi obecnie około 15% stanu normalnego, a ceny kształtują się w stosunku do okresu lat 1929/30 o 40% niżej i w wielu wypadkach stoją nie tylko poniżej granicy kalkulacji kosztów własnych, ale nawet dochodzą do ceny surowca.

Na tak katastrofalną sytuację składają się trzy przyczyny:

- 1) konjunktura,
- 2) import,
- 3) brak porozumienia producentów pilników.

O wpływie konjunktury na pogorszenie się sytuacji przemysłu pilnikarskiego nie trzeba mówić, bo wpływ ten daje się odczuwać we wszystkich działach produkcji. Jeżeli chodzi o zagadnienie importu, to stwierdzić trzeba, że poważną krzywdę przemysłowi pilnikarskiemu przynosi tu polityka kontyngentowa, dzięki której pilniki, które teoretycznie należą do towarów zakazanych do przywozu, przychodzą do Polski w ilościach bardzo znacznych i pomimo że w cyfrach absolutnych import ten stale się zmniejsza, to jednak w stosunku procentowym do zapotrzebowania krajowego wynosi on więcej aniżeli w latach ubiegłych.

Import pilników do Polski przedstawia się w sposób następujący:

rok	tonn	tys. zł
1928	271,4	2 389
1929	172,5	1 555
1930	130,3	1 412
1931	88,0	1 031

Mówiąc o wpływie polityki kontyngentowej na produkcję narzędzi, podkreślić trzeba z naciskiem, że o ile z jednej strony uskarżać się można na słaby rozwój krajowego przemysłu narzędziowego, tak ważnego dla całokształtu zagadnienia rozwoju przemysłu w Polsce, a pierwszorzędnego z punktu widzenia obronności kraju, to z drugiej strony rozwój tej gałęzi wytwórczości byłby o wiele lepszy, gdyby wysiłki i inicjatywa przemysłu polskiego spotkały się z należytą opieką i współdziałaniem sfer miarodajnych. Najbardziej celowym popieraniem rozwoju przemysłu narzędziowego będzie nie subsydjowanie zamierzających powstać nowych warsztatów, lecz współdziałanie z istniejącym przemysłem narzędziarskim przy opracowaniu nowych artykułów i chronienie tych artykułów przed konkurencją taniego i lichego narzędzia zagranicznego.

Poważną przyczyną trudności jest brak porozumienia w przemyśle pilnikarskim. Rokowania w sprawie porozumienia w przemyśle pilnikarskim toczą się od kilku lat, a od roku 1931 prowadzone są na terenie Grupy Producentów Pilników Pol. Zw. Przem. Metalowych. Wszystkie Grupy zmierzały w 1931 roku do utworzenia wspólnego biura sprzedaży, względnie konwencji cen. Niestety, rokowania te nie dały pożądanego wyniku. Rokowania te prowadzone na wiosnę 1931 roku zostały przerwane.

Rezultaty zerwania rokowań nie dały na siebie długo czekać. Jedna z fabryk zamknęła się zupełnie, wydzierżawiając swoje warsztaty przedsiębiorstwu zagranicznemu na inną zresztą produkcję. Walka konkurencyjna pozostałych trwała w dalszym ciągu.

Widząc powagę sytuacji, Grupa Producentów Pilników podjęła ponownie inicjatywę. Dnia 4, 14 i 23 listopada r. b. odbyły się w Warszawie i Katowicach zebrania producentów pilników, na których omawiano sytuację rynkową. Niestety, zebrania te nie dały pożądanego rezultatu. Aczkolwiek większość fabryk wyraziła gotowość podpisania porozumienia, to jednak jedna przeciwstawiła się porozumieniu, tłumacząc to tem, że w obecnej sytuacji rynkowej, w okresie zupełnej dezorganizacji rynku, porozumienie nie da dla niej pożądanego wyniku. I znowu sprawa stała na martwym punkcie.

Spodziewać się można, że walka rynkowa zaostriże się dalej. Fabryki wyczerpane i pozbawione kapitałów obrotowych będą dalej obniżały ceny, aby tylko zdobyć trochę gotówki niezbędnej na bieżące najpilniejsze wydatki. Przyszłości trudno jest przewidywać. Ale jedno jest pewnym, że przedłużenie takiej sytuacji, jaka jest obecnie, nie przyniesie korzyści fabrykom pilników, a przeciwnie utrudni poważnie sytuację tego tak ważnego działu produkcji narzędzi.

S. Gruchala.

ROZROST OGRANICZEŃ HANDLU ZAGRANICZNEGO.

W mies. „Weltwirtschaft“ dr. H. Reif omawia środki kontroli państwowej handlu zagranicznego. Artykuł ten podajemy w obszernym streszczeniu.

Próby regulowania handlu zagranicznego przy pomocy różnorodnych ograniczeń, przedsiębrane już od szeregu lat pod wpływem niekiedy istotnych potrzeb polityki gospodarczej, lecz również pod działaniem powojennego rozkwitu gospodarczo-politycznego nacjonalizmu, utorowały drogę ruchowi, który wkroczywszy w połowie roku 1931 na drogę metodycznego i postępującego rozwoju, zdążył po upływie kilkunastu ostatnich miesięcy nabrać charakteru swoistej plagi w stosunkach międzynarodowych. Rozpoczęty od stopniowo rozszerzającej się tendencji do podnoszenia poziomu ochrony celnej, hamującej procesy wymiany międzynarodowej oraz utrudniającej zawieranie między państwowych umów handlowych, ruch ten w niedługim czasie przybrał rozmiary i formy prowadzące do zupełnej niemal izolacji poszczególnych państw od siebie. Ujawnił on tem samym w sposób widoczny nawet dla niewprawnego oka bezowocność swoich założeń i obosieczność stosowanych metod, przyczynił się zarazem do pogłębienia i przedłużenia przeżywanego kryzysu światowego, a w każdym razie utrudnił wyjście z tego kryzysu.

Jednym z objawów wspomnianego ruchu było wprowadzenie przez państwa dłużnicze, opierające swoją politykę gospodarczą na wywozie surowców i środków żywności, drastycznych zarządzeń w dziedzinie kontroli transakcyjnych walutowych celem wzmocnienia i zabezpieczenia stałości waluty krajowej, gromadzenia rezerw dewizowych na wypełnienie zobowiązań względem zagranicy, tudzież rezerw na najważniejsze cele gospodarcze. Kontrola taka nie była środkiem nowym, stosowano ją już bowiem z wielką energią w niedawnych czasach inflacji w związku ze stabilizacją walut w różnych krajach, niemniej jednak

stworzyła ona nowy hamulec handlu międzynarodowego. Taką rolę odegrało wprowadzenie i rozpowszechnienie systemu kontyngentowego, działające jako bezpośrednie ograniczenie przywozu. Niemniejsza rola w dziedzinie utrudnień importowych przypadła wreszcie posunięciom walutowym szeregu krajów, polegającym na odstąpieniu tych krajów od parytetu złota.

Ruch protekcjonistyczny w połowie roku 1931 przybrał tak bardzo na sile, że jego skutkiem stało się niemal zupełne odgródenie od siebie poszczególnych rynków. Podwyższenie taryfy celnej w roku 1930 przez Stany Zjednoczone Ameryki dało początek zwyżkom taryfowym doniosłego znaczenia w szeregu innych krajów. I tak jesienią 1931 r. Francja i Belgja wprowadziły u siebie system kontyngentowy; za niemi poszła Czechosłowacja, zaś Szwecja jeszcze w czerwcu tegoż roku zaprowadziła monopol państwowy na pszenicę. Utрудnieniom tym towarzyszyło wzmocnienie ochrony celnej, motywowane z reguły potrzebą obrony przeciw podwyżkom celnym z zewnątrz. Z końcem roku 1931 system kontyngentowy zyskał szerokie rozpowszechnienie. Wiele z państw porzuciło w tym czasie parytet złota, zaś wiele innych pod wpływem tego zjawiska wprowadziło u siebie cła dumpingowe. Równoczesne zarządzenia szeregu państw w dziedzinie kontroli walutowej potęgowały rozstrój handlu zagranicznego w sposób jaknajskuteczniejszy.

Kontrola transakcyjnych walutowych istnieje obecnie: w Austrii, Czechosłowacji, Jugosławii, na Węgrzech, Bułgarii, Grecji, Łotwie, Estonii, Finlandii, Argentynie, Brazylii i Chile, wreszcie w Indjach. W Norwegii nie istnieje ona oficjalnie, lecz niemniej skutecznie sprawują ją banki miejscowe. W pierwszych miesiącach roku 1932 wprowadziły ją u siebie Danja i Rumunja, natomiast Finlandja zaniechała jej.

Rok 1931 zaznaczył się: wprowadzeniem kontyngentów przywózowych w Czechosłowacji, Francji, Italji, Łotwie, Holandji i Turcji, zadekretowaniem zarządzeń prohibicyjnych w zakresie przywozu w Danji, Estonii, Polsce, Czechosłowacji, Turcji i Kolumbji; monopolami przywózowymi w Estonii i Szwecji, nową taryfą celną przywózową w Anglii, zwyżką ceł w Argentynie, Australji, Austrii, Afryce Południowej, Belgji, Brazylii, Bułgarii, Danji, Francji, Holandji, Italji, Indjach, Łotwie, Litwie, Polsce i Szwajcarii, wreszcie dodatkami przeciwdumpingowymi w Kanadzie i Francji. Przeciwdziałanie importowi przez odstąpienie od standardu złota zastosowały w tymże czasie: Anglja, Australja, Argentyna, Brazylja, Danja, Finlandja, Indje, Japonja, Norwegja, Nowo-Zelandja, Portugalja i Szwecja. W roku 1932 liczne grono tych krajów powiększyły: Boliwja, Chile, Grecja, Sjam i Peru. Obok tego niektóre inne państwa, nienaruszając nominalnie parytetu złota swojej waluty, zastosowały środki, dające w praktyce ten sam efekt, co i porzucenie tego parytetu. Złota waluta utrzymała się tym sposobem tylko w kilku jeszcze państwach świata.

Wylczenie powyższych ograniczeń rzuca dostateczne światło na rozmiary tych zaburzeń, którym, pod ich wpływem, ulec musiała wymiana międzynarodowa, zwłaszcza jeżeli weźmiemy pod uwagę nie tylko bezpośrednio ich oddziaływanie, lecz również i te pośrednie komplikacje, które niemniej od pierwszych przyczyniają się do rozstroju handlu zagranicznego. Tu naprz. należą formalności biurokratyczne, które na skutek odnośnych zarządzeń zwiększyły się wielokrotnie i stały się niezmiernie kosztowne. Po nich idą szko-

dliwe wpływy, związane z terminowością pozwoleń, udzielanych na przywóz. Pozwolenia roczne powodują na początek zapchanie rynku, w końcu zaś głód towarowy, — pozwolenia natomiast miesięczne stanowią przeszkodę w normalnym rozwoju handlu. Kontyngenty niszczą umowy i stosunki, oparte na zasadzie największego uprzywilejowania, oraz zakłócają stosunek między podażą i popytem. Decyzje urzędów, kierowane względami na „interes państwowy“ nie mają nic wspólnego z temi, których wymagałby zdrowy stosunek między wytwórcą a konsumentem. Kontrola dewiz uwzględnia przedewszystkiem kwestję spłaty długów zagranicznych, nie liczy się zaś z potrzebami rynku co do przywozu.

Dzięki temu wszystkiemu świat cały został zaplątany w sieć zbudowanych na zawołanie regulacyj i ograniczeń, z których niezmiernie trudno będzie mu się wyplątać. Spowodowany przez te ograniczenia rozstrój stosunków gospodarczych i niszczący wpływ tego rozstroju zarysowują się z całą wyrazistością, wykazując, że wsteczny ruch do najprostszych form samowystarczalności poszczególnych organizmów gospodarczych ze strony społeczności, zorganizowanej dotąd w sposób jaknajsubtelniejszy na podstawie międzynarodowej, jest przedewszystkiem procesem bardzo kosztownym, oraz że droga, którą kroczy wybujały nacjonalizm gospodarczy nie jest tą, która mogłaby doprowadzić do pożądanego unormowania stosunków międzynarodowych wstrząśniętych tak silnie i głęboko w toku trwania kryzysu światowego.

Wł. J.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Francja przejęła austriackie fabryki broni. Jak wiadomo na mocy traktatu w St. Germain austriackie fabryki broni, a więc Waffenfabrik Steyr, Berndorfer Werke i Hirtenberger Patronenfabrik nie mają prawa produkować sprzętu wojennego.

Obecnie dowiadujemy się, że pakiety akcji tych fabryk, które znajdowały się w rękach kapitalistów austriackich przeszły w ręce francuskiego koncernu fabryk sprzętu wojennego.

O ile wiadomość ta podana przez prasę niemiecką (Industrie und Handel № 268) byłaby ścisła, należałoby oczekiwać rychłego uruchomienia tych fabryk.

Na marginesie powyższej notatki dodać trzeba wiadomość, że francuski koncern Schneider Creusot przejęła od austriackiego Credit Anstalt 3000 akcji towarzystwa „Magnesitwerke A. G. Veitsch“ tak, że obecnie dysponuje większością w tem towarzystwie, gdyż z ogólnej ilości 20 000 akcji posiada 10 100 akcji.

Wiadomość ta, świadcząca o rozszerzaniu się zasięgu wpływów francuskich w austriackim przemyśle, może w pewnej mierze potwierdzać informacje dotyczące austriackich fabryk broni.

Schneider Creusot daje 20% dywidendy. Koncern Schneider Creusot ogłosił sprawozdanie za rok obrachunkowy 1931/32. Czysty zysk koncernu wynosił 25,5 miliona franków, czyli tylko o 0,5 milj. franków mniej aniżeli w roku poprzednim. Wysokość dywidendy określono na 20%.

W związku z powyższem kurs akcji koncernu poprawił się. Kurs ten, który w ubiegłym miesiącu wynosił 1 079 fr. podniósł się obecnie na 1 275 fr.

Światowa produkcja cynku. Cyfry ogłoszone przez Międzynarodowy Kartel Cynku wykazują wzrost produkcji i spadek zapasów cynku u członków Kartelu i uboczniaków (w tysiącach tonn):

	Kartel		Uboczniacy	
	sierpień	październik	lipiec	październik
produkcja	43,3	45,6	0,5	0,5
zapasy	157,0	151,0	3,4	2,6
wzrost sprzedaży w okresie 3 miesięcy . . .	—	2,9	—	0,6

Jak widać z powyższego zestawienia, uboczniacy w Kartelu Cynku, pomimo że dysponują bardzo nikłą w porównaniu z Kartelem produkcją, wykazują jednak żywą działalność rynkową, czego dowodem jest stosunkowo znaczny spadek zapasów i wzrost sprzedaży.

Angielski przemysł rur, a Międzynarodowy Kartel Rur. Angielski przemysł rurowy, który przez długi okres czasu pertraktował bezskutecznie z Międzynarodowym Kartelem Rur, dochodzi obecnie do porozumienia z tą organizacją.

Rynek angielski, który w okresie wolnohandlowym znajdował się pod poważnym wpływem eksporterów kontynentalnych, obecnie po wprowadzeniu ochrony celnej uniezależnił się znacznie od tego wpływu, tak dalece, że z inicjatywy Międzynarodowego Kartelu wszczęte zostały rokowania o ustalenie kwotyzacji i cennika rur przywożonych do Anglii.

Pomimo to Anglicy, pragnąc zabezpieczyć się bardziej realnie przed importem z kontynentu, postanowili uruchomić produkcję żelaza Thomasowego, które jako tańsze od żelaza Martin'a pozwoli im na obniżenie kosztów produkcji rur, a tem samem na skuteczniejsze przeciwdziałanie konkurencji kontynentalnej.

Trudności austriackiej fabryki metalowej. Austriacka fabryka wyrobów metalowych Alfred Pollak w Wiedniu rozpoczęła pertraktacje z wierzycielami. Firma Pollak proponuje wierzycielom 35% sumy jej zobowiązań, płatnych w 6 ratach.

Z austriackiego przemysłu parowozowego. W okresie ostatnich trzech lat nastąpiły w austriackim przemyśle parowozowym poważne zmiany.

Przed trzema laty istniały w Austrii cztery fabryki parowozów S. A. Sigl w Wiener Neustadt, S. A. Krauss w Lincu, Państwowa Fabryka Parowozów Simmering i Lokomotivfabriks A. G. Floridsdorf. Ta ostatnia fabryka przejęła w okresie 1929 — 1932 trzy poprzednio wymienione fabryki tak że stała się na rynku austriackim jedyną przedstawicielką tego działu produkcji.

Pomimo tak dokładnie przeprowadzonej koncentracji stan zatrudnienia koncernu fabryk parowozów Floridsdorf był i jest w dalszym ciągu niekorzystny. W latach 1931 — 1932 wybudowano tylko 35 parowozów. Dostawa tych parowozów wykonana będzie za parę tygodni, poczem, wobec braku jakichkolwiek zamówień, produkcja zostanie zatrzymana.

Jak katastrofalnie przedstawia się sytuacja przemysłu parowozowego w Austrii świadczyć może cyfra, że podczas gdy produkcja parowozów w okresie ostatnich trzech lat wyniosła w Austrii 34 sztuki, to zdolność produkcyjna fabryk austriackich wynosi 600 sztuk rocznie.

Zwiększenie produkcji hutniczej w Austrii. Austriacki koncern stalowy Schoeller Bleckmann zwiększył zatrudnienie o 400 robotników.

Z francuskiego rynku maszyn tkackich. Pomimo pewnej poprawy, jaką widać na francuskim rynku włókienniczym przemysł maszyn tkackich znajduje się ciągle w bardzo niekorzystnym położeniu, a napływ nowych zamówień jest bardzo słaby.

Położenie greckiego rynku maszynowego. Położenie greckiego rynku maszynowego kształtowało się na tle ogólnego kryzysu niezbyt korzystnie. Import maszyn wykazał w okresie pierwszych 8 miesięcy dość znaczne zmniejszenie.

Jako bardzo znamienne, podkreślić trzeba spadek importu z Niemiec oraz zwiększenie się importu z Anglii. Import z Niemiec w dziale maszyn dla przemysłu zmniejszył się w okresie 8 miesięcy r. b. z 42,3 milj. drachm na 20,7 milj. drachm, natomiast import z Anglii w tym dziale wzrósł w omawianym okresie z 10,5 milj. drachm na 24,3 milj. drachm.

Przejęcie łotewskiej fabryki samolotów przez państwo. Łotewskie ministerstwo skarbu postanowiło przejąć w ręce państwa fabrykę samolotów S. A. „Lats“.

Jest to w ostatnich czasach drugi wypadek przejęcia przez państwo łotewskie fabryki, która wskutek kryzysu nie jest w stanie uregulować swoich zobowiązań względem skarbu i banków państwowych.

Kartel w przemyśle elektrotechnicznym na Węgrzech. Pomędzy węgierskimi fabrykami działu elektrotechnicznego podpisana została umowa kartelowa. Kartel uregulował ceny i warunki płatności. Warunki płatności przedstawiają się w sposób następujący: otwarte rachunki najwyżej 90 dni, przy rachunkach regulowanych po 30 dniach 2% skonta.

INDJE BRYTAŃSKIE JAKO RYNEK ZBYTU DLA PRZEMYSŁU MASZYNOWEGO.

W № 37 „Przemysłu Metalowego“ zamieściliśmy notatkę o handlu zagranicznym Indji Brytańskich. W notatce tej podaliśmy zestawienie najważniejszych pozycji importu w dziale metalowym. Obecnie podajemy dalsze szczegóły dotyczące rynku maszynowego w tym kraju na podstawie liczb, zaczerpniętych z „Machinesbau“ № 21 z r. b.

Import maszyn do Indji kształtował się w sposób następujący w milj. rupji (1 rupja = 3,26 zł):

rok	wartość importu	w tem w Anglii	w % w Niemcy
1913/14	90,8	91,8	4,7
1928/29	189,6	76,8	6,0
1929/30	184,9	71,5	12,6

Jak widać z powyższego zestawienia przodujące stanowisko w imporcie maszyn do Indji zajmuje Anglia, jednak jej udział w całości importu zmniejsza się stale na korzyść Niemiec i Stanów Zjednoczonych.

Stan zapotrzebowania Indji Brytańskich na maszyny ilustruje poniższe zestawienie (w tys. rupji):

rodzaj towaru	1929/30	1930/31	1931/32
lokomobile motorowe	311	185	243
„ parowe	2 425	1 286	926
parowozy i tendry	19 669	13 044	6 769
motory gazowe	352	261	327
„ olejowe	12 533	8 573	5 184
maszyny parowe	5 345	2 424	1 126
trakторы	836	520	316
kotły	10 889	9 675	5 616
obrabiarki do metali	3 573	2 998	1 924
„ „ drzewa	892	687	299
maszyny dla przem. bawełnianego	21 046	17 808	19 269
„ „ „ jutowego	14 386	8 133	3 223
„ „ „ wełnianego	561	115	127
maszyny rolnicze	663	327	199
„ dla górnictwa	6 122	7 408	6 552
„ garbarskie	150	115	65
„ dla olejarni	4 263	3 985	3 547
„ młynarskie	2 375	2 181	1 005
„ dla cukrowni	921	1 364	3 014
chłodnie	2 024	2 224	990
inne maszyny	51 070	36 004	22 888

Do powyższego zestawienia podajemy następujące informacje:

Maszyny tkackie. Produkcja i przerób bawełny odgrywa pierwszorzędną rolę w gospodarstwie Indji. W 1927 r. wyprodukowano 1,017 milj. tonn bawełny, której przerobem zajmowało się 278 fabryk, mających ogółem 8,41 milionów wrzecion i zatrudniających 342 000 robotników. Pomimo siły angielskiego przemysłu maszyn tkackich, udało się niemieckim eksporterom rozwinąć działalność na rynku indyjskim. Wnioskować z tego można, że wysiłki innych krajów w tym dziale mogą dać pewne rezultaty.

Przemysł jutowy zatrudniał w 1927 r. 332 000 robotników, którzy w 90 fabrykach przerobili 1,846 milj. tonn juty.

Maszyny górnicze. W dziale tym obok Wielkiej Brytanji daje się zauważyć na rynku wzmożona działalność importerów ze Stanów Zjednoczonych, z Niemiec, a ostatnio i z Belgji.

Maszyny rolnicze. W porównaniu z olbrzymim obszarem pól uprawnych w Indjach (47,9 milj. ha) zużycie maszyn rolniczych jest bardzo niske, a import w tym dziale wynosi ledwie 0,7% całości importu działu maszynowego. To też liczyć się trzeba z tem, że już niedaleka przyszłość przyniesie poważne ożywienie na rynku maszyn rolniczych i z tego względu zalecałoby się, aby polscy producenci w tym dziale już dzisiaj przygotowywali się do opanowania tego rynku. W dotychczasowym imporcie przodujące miejsce zajmuje Wielka Brytanja, a następnie Stany Zjednoczone, jednak widać coraz żywszą działalność importerów z Niemiec.

Maszyny młynarskie. W dziale tym rywalizują ze sobą importerzy niemieccy i angielscy.

Obrabiarki. W dziale obrabiarek przoduje oczywiście import z Wielkiej Brytanji, obok którego poważne miejsce zajmuje import z Niemiec i Stanów Zjednoczonych.

Parowozy. Aczkolwiek w imporcie parowozów przoduje Wielka Brytanja, to jednak udało się Niemcom ulokować pewną ilość parowozów niemieckich.

W roku bieżącym widać wzrost importu maszyn do Indji, co przypisać trzeba również zamówieniom rządowym.

Rynek Indji Angielskich posiada pierwszorzędną znaczenie dla eksporterów europejskich. Dla informacji zainteresowanych podajemy (za Państwowym Insty-

tutem Eksportowym*) że: Językiem handlowym jest wyłącznie angielski. Informacje handlowe są bardzo niedokładne, tak że nawet na informacjach bankowych polegać nie należy. Jedynie zaprzyjaźnione firmy mogą dać bardziej dokładne informacje.

Przy zawieraniu transakcyj z firmami pracującymi w Indjach, należy żądać zapłaty zgóry gotówką lub akredytywą na poważny bank europejski.

Wiz wjazdowych udzielają konsulaty brytyjskie. Komiwojażerowie otrzymują legitymacje na uprawianie zawodu. Legitymacja taka kosztuje 50 rupij. Najpoważniejszym z pośród banków są: Chartered Bank of Indja, National Bank of Indja, Honkkong & Shanghai Bankers Corporation. Najbardziej ożywione stosunki z Europą utrzymują banki holenderskie, jak Nederlandsche Handel Maatschappij oraz Netherlands India Commercial Bank.

S. G.

SPRAWOZDANIE IZBY RZEMIEŚNICZEJ W ŁODZI ZA ROK 1931.

Nakładem Izby Rzemieśniczej w Łodzi ukazało się Sprawozdanie za 1931 rok. Ze sprawozdania czerpiemy poniżej dane dotyczące grupy metalowej.

Na terenie Izby było czynnych w dniu 31 grudnia 1930 roku 3529 zakładów grupy metalowej. Liczba ta wzrosła w ciągu 1931 roku do 3684.

Najliczniej reprezentowane było kowalstwo, które liczyło w końcu 1931 roku 1658 warsztatów. Z kolei szło tokarstwo liczące 833 warsztatów i blacharstwo liczące 533 warsztatów.

Produkcja w zawodzie kowalskim i ślusarskim spadła w 1931 roku w porównaniu z 1928 rokiem o 50 — 60%, w blacharstwie o 70 — 80%.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 25. XI. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonne metr.

Aluminium	2879	Miedź standard	927
Antymon	—	Ołów miękki	345
Cyna standard	4442	Nikiel	—
Cynk hutniczy	443	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1065	Srebro za 1 kg	71

Ceny metali w Warszawie.

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny), el. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze składu w Warszawie:

Miedziane blachy	zł 3,10 — 5,70
Mosiężne blachy	2,65 — 4,75
pręty	2,25 — 2,95
druty	3,15 — 3,57
Nowosrebrne blachy	4,45 — 5,10
druty	4,60 — 5,25
Aluminiowe blachy	6,00 — 11,00
druty	7,00
Cyna w blokach	6,—
Ołów hutniczy	0,75
Aluminium hutnicze	3,65

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:	
711×1422×0,45 mm.	0 zł. 95 gr.
711×1422×0,50 mm.	0 . 90 .
1000×2000×0,50 mm.	0 . 97 .

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązań

Ceny wyrobów ogniowalnych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniowalnych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniowala		Cegła kotłowa	
zwyczajna	zł 8,80	normalna	zł 20,50
Cegła kopulakowa		Cegła kotłowa	
normalna	„ 14,30	fasonowa	„ 23,—
Cegła kopulakowa		Zaprawa	„ 8,—
fasonowa	„ 15,40		i „ 10,50

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 315 złotych+2%.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . . . zł. 954,50 za 1000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.

od 5 t. . . . . zł. 976,— za 1000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 1019,50 za 1000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 1063,— za 1000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

14269. *Allgemeine Electricitäts-Gesellschaft.* Pompa do ropy naftowej.
14257. *Kristoffer mörch i Amundur Froisland.* Pompa do gęstej masy.
14173. *Société Anonyme Assuro.* Urządzenie rozrządzące gaśnic pożarnych.
14273. *Aktiebolaget Nordiska Armaturfabrikerna.* Ustnik z puszką zaworową do masek przeciwgazowych.
14274. *Aktiebolaget Nordiska Armaturfabrikerna.* Zawór wdechowy do masek przeciwgazowych.
14197. *Antonio Longo i Gaetano Longo.* Urządzenie zwiększające siłę nośną samolotów.
14239. *Marcel Louis Gianoli.* Płat samolotów.
14221. *Gianni Caproni.* Samolot myśliwski z urządzeniem do celowania przy strzelaniu naprzód i w tył.
14342. *Société Anonyme des Ateliers d'Aviation Louis Breguet.* Sposób samoczynnego hamowania samolotów podczas lądowania i urządzenie do wykonywania tego sposobu.
14219. *Gianni Caproni.* Łącznik części szkieletów rurowych, stosowanych do budowy samolotów.
14234. *John Shearman Donaldson.* Urządzenie sygnalizacyjne dla lotnisk.
14287. *Arthur Meyer i Otto Dierks.* Wóz o płaskim dnie, wyładowywujący się samoczynnie.
14229. *Tatra-Werke Automobil- und Waggonbau A. G.* Urządzenie do przenoszenia napędu z silnika spalinowego na koła pojazdu mechanicznego za pomocą silników elektrycznych.
14231. *Tatra-Werke Automobil- und Waggonbau A. G.* Pojazd mechaniczny z elektrycznym przeniesieniem siły z silnika spalinowego na koła napędowe.

*) p. „Rynki zbytu”.